Het Buitengebeuren

In de Nederlandse pers heb ik er geen letter over gelezen en daarom vertel ik het maar : op zaterdag 25 januari is in zijn woonplaats Boedapest de Hongaars grootmeester Gyula Sax overleden, 62 jaar oud. Pas drie weken na zijn dood besteedde Ger Ligterink zijn rubriek in 'De Volkskrant' eraan. Sax behoorde in de periode 1975-1990 tot de absolute wereldtop en drong tot tweemaal toe door tot het Kandidatentoernooi. Met het Hongaarse team (1. Lajos Porttisch, 2. Gyula Sax, 3. Zoltan Ribli, 4. Andras Adorjan. 5. Joszeph Pinter, 6. Istvan Csom) won hij in 1978 de Olympiade in Buenos Aires voor de Sovjet-Unie en dat was toen een sensatie van de eerste orde, waaraan de Hongaarse posterijen later zelfs een aparte zegel wijdde.
Gyula – Hongaars voor Jules – was zeer regelmatig te gast in Nederland en met opvallend veel succes. Rond de jaarwisseling 1971-1972 won hij het Niemeijer-toernooi in Groningen, dat toen voor het eerst gold als het Europees jeugdkampioenschap. Het leverde hem automatisch de meestertitel op. Het jaar erop was hij van de partij in het AVRO-toernooi Jong tegen Oud en sindsdien speelde hij in alle grote internationale toernooien in Nederland : IBM/Amsterdam 1979, Hoogovens/Wijk aan Zee 1981 en 1989, Ohra/Amsterdam 1978 en 1979 en Interpolis/Tilburg 1979.
In de Interzonale toernooien van 1987 (Subotica) en 1990 (Manilla) wist hij zich te plaatsen voor de Kandidatenmatches, waarin hij beide keren in de eerste ronde sneuvelde, eerst tegen Nigel Short en bij zijn tweede poging tegen Viktor Korchnoi. Hij behoorde op rating net niet tot de top 10 van de wereld. Zijn hoogste rating was 2610. In 1990 behoorde hij samen met de Zweed Ulf Andersson en de Tsjech Vlastimil Hort tot het secondantenteam van Jan Timman in diens WK-match tegen Anatoli Karpov in Kuala Lumpur. Hij deed acht keer mee aan de Olympiade.
Ik heb hem een aantal keren geïnterviewd met als hoogtepunt het Interpolis-toernooi 1989, toen hij alle registers opentrok en zijn plaaggeest Lajos Portisch de huid vol schold. Dat interview, gepubliceerd in het toernooiboek, zette de verhoudingen binnen het Hongaarse team op scherp. Het kwam nooit meer goed binnen die ploeg.
Sax had een werkelijk oogverblindend mooie vrouw, Bea, die hij zo veel mogelijk meenam naar toernooien en dat liep verkeerd af. Ze ging er vandoor met een saaie meneer uit Denemarken en dat brak Sax op. Hij werd nooit meer de oude. Voor meer details verwijs ik naar mijn rubriek 'Album' van deze maand.
Op maandag 10 februari heb ik me weer eens laten verleiden en was ik op de club van de partij bij een simultaan van ons oud-clublid David Miedema. Daar werd ik gepast voor gestraft. Heel vroeger, toen David nog Roy heette, heb ik wel eens een vluggertje van hem gewonnen, maar kleine jongetjes worden groot en in dit geval ook letterlijk. Hij is een boom van een kerel geworden. Hij is inmiddels internationaal meester, studeert filosofie (vierde jaars) en woont in Nijmegen. Ik had gewaarschuwd moeten zijn, maar met volkomen misplaatste ijdelheid deed ik toch mee met als vals excuus dat je dat toch niet kon nalaten als bestuurslid public relations. Ik werd volledig ingeblikt en stond al na een zet of vijftien als een krant.
Wat is dat toch ? Ik schaak nooit meer serieus en laat me toch overhalen mee te doen om vervolgens recht in het zwaard te lopen. Alsof er een kans zou zijn op een redelijk resultaat. Het is deels clubtrouw, maar vooral gebrek aan zelfkennis en overmoed. De Tsjechische grootmeester Vlastimil Hort zei vroeger dat je na sommige partijen het best je hand kon afhakken. Dit was zo'n partij. Donner had het over nog draconischer maatregelen.
Alsof dat nodig was had David zijn vader Frank en zijn moeder Karin (die van de schilderijen in het clublokaal) als supporters meegenomen. Leuk om hen ook weer eens te zien, maar hij had het niet echt nodig..

Helaas kon ik niet tot het einde van de seance blijven, omdat ik anders mijn vervoer naar Best zou missen (ik mocht meerijden met Hans Bosscher, die overigens wel won), maar het leek me een alleszins geslaagde avond, zeker voor herhaling vatbaar. Heel leuk vond ik dat Nico Hazewindus, vroeger voorzitter van de club en van de Brabantse bond (NBSB), uit Heeze was gekomen om deel te nemen. Hij speelt vrijwel nooit meer, maar is nog wel donateur. Hij won van David, die tot +15, =7, -2 kwam, hetgeen wel aangeeft, dat hij het niet gemakkelijk had. Bas komt nog uitvoerig op deze avond terug, zo heeft hij beloofd.
Op woensdag 26 februari kon ik samen met mijn 'privé-wizzkid' Joost van Reij eindelijk een punt zetten achter Deel I van mijn boek over Frans Kuijpers. De maandag ervoor hebben Frans en ik tijdens de clubavond de laatste correcties doorgenomen en die heb ik de volgende avond ingevoerd, maar ik had Joost nog één keer nodig om nog wat foto's te verplaatsen en het namenregister - met meer dan tachtig namen van clubleden - op orde te brengen, het geheel op een stick te zetten en de definitie versie naar Frans te versturen. Het werden uiteindelijk 251 pagina's, waarin ook veel over onze clubhistorie valt terug te lezen, met name over de laatste jaren. Ik kreeg die avond telefonisch zijn goedkeuring van Frans; 'nihil obstat', zoals dat vroeger heette. Hij werd de volgende dag 73.
Om 22.45 uur was de klus eindelijk klaar als een wel heel erg verlaat verjaardagscadeautje. Het boek was bedoeld voor zijn zeventigste verjaardag, maar liep uiteindelijk ruim drie jaar vertraging op en dan is deel II (de partijen) nog niet eens af, maar dat is een peulenschil in vergelijking met Deel I. Alle partijen (ruim 1.800) heb ik inmiddels verzameld, voor zo ver ze te achterhalen zijn. Het gaat nu alleen nog om redigeren en het verzorgen van de registers. Dat zal niet al te lang duren, al durf ik geen voorspelling meer te doen over de verschijningsdatum na de ervaringen met Deel I.
Op zijn verjaardag kon ik het stickje naar de drukker brengen en die zat natuurlijk midden in de carnavalsdrukte. Dat kon er ook nog wel bij. Op maandag 11 maart komt de drukker het boek bij mij thuis afleveren en wordt het door voorzitter Bas officieel aangeboden aan Frans, nog nat van de drukinkt. Ik zal dan een kort praatje houden over de ontstaansgeschiedenis en daarna verwacht ik een run van clubleden, die vooral nieuwsgierig zijn naar de vermelding van hun eigen naam. Vanitas, vanitas, ijdelheid, ijdelheid. Maar wel begrijpelijk.
Ja, en dan was er nog een klein berichtje over Gary Kasparov. onze oud-wereldkampioen. Hij heeft zich definitief gevestigd in Kroatië, waar hij al een buitenhuis aan zee had. Over de reden van de verhuizing heeft hij zich niet uitgelaten, maar het is geen geheim dat hij geen vriend van de Russische president Vladimir Poetin is. Ik heb geen verhuiskaartje mogen ontvangen.